
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

פרשנות קראית בתור הזהב - 21823

תאריך עדכון אחרון 10-09-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מקרא

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): מרים גולדשטיין

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: mi.goldstein@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי שני 1200-1300

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס חושף את התרבות הערבית-היהודית העשירה דרך הפריזמה של הסוגה של פרשנות המקרא. נתמקד על הפרשנים הקראים שחיו ויצרו בירושלים ובבגדאד במאות הי' והי"א, בערבית-יהודית. לצד קריאת פירושי מקרא בתרגום, נקרא מגוון של מקורות משניים שיחשפו בפנינו היבטים שונים של היצירה הקראית ב"תור הזהב" שלה. נשאף להבין גם איך פרשנות ימי הביניים שנכתבה בעברית הושתתה על היצירה בערבית יהודית על גווניה.

מטרות הקורס:

חשיפת הסטודנט לתחום של פרשנות מקרא בערבית-יהודית.
חשיפת הסטודנט לרקע ההיסטורי, התרבותי והדתי ליצירה בערבית-יהודית.
ניתוח סוגיות פרשניות ודרך פתרון.
ניתוח התלות של אסכולות מאוחרות של יצירה פרשנית בעברית, על היצירה הפרשנית בערבית יהודית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להכיר את הרקע ההיסטורי, התרבותי והדתי ליצירה בערבית-יהודית
2. לפתח כלים בניתוח בעיות פרשניות במקרא
3. לזהות כיצד הפרשן מתמודד עם בעיות פרשניות
4. להשוות בין פרשנים ופתרונותיהם
5. להסביר את הקווים העיקריים והאלמנטים היסודיים בפרשנות הערבית-היהודית בימי הביניים ולערך הכללות לגביהם

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

"מבוא לערבית-יהודית" והמעבר לעברית אחרי המאה הי"ב; מבוא לקורס הפילוג הקראי-הרבני
הזרם הקראי והתפתחות המרכז בירושלים
פרשנות הקראים - מבט כללי
פרשנות האסכולה הירושלמית - דגש על מבנה הטקסט
מקורות בערבית-יהודית: על אברהם פרקוביץ' והאוסף שלו
מהפכת תפיסת המחבר והחיבור בספרות הערבית- היהודית
התיאולוגיה שעיצבה את הפרשנות: הכלאם

מאיפה? התחלותריה של פרשנות המקרא בערבית-יהודית
מאיפה? השפעותיה של ספרות הסורית על פרשנים יהודים שכתבו בערבית
דמויות מפתח: ישועה בן יהודה

חומר חובה לקריאה:

פרק 3 ו-4 מהספר של מרים גולדשטיין (באנגלית)

ברודי, ירחמיאל. צוהר לספרות הגאונים. הקיבוץ המאוחד, 1998, עמ' 36-43.
(=& Brody, *Geonim of Babylonia*, ch. 6)

ברודי, ירחמיאל. רב סעדיה גאון. ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, 2006, עמ' 161-170.

גיל, משה. ארץ-ישראל בתקופה המוסלמית הראשונה: 634-1099. תל אביב: אוניברסיטת תל-אביב:
ומשרד הבטחון, 1983. כרך א, סעיפים 917-938
*אפשר לדלג על 926-27; 935.
*המקור הזה קיים גם באנגלית.

Frank, Daniel. "Karaites Exegesis." In *Hebrew Bible / Old Testament: The History of Its Interpretation*, II:110-28. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000.

- Miriam Goldstein, "Arabic Composition 101 and the Early Development of Judeo Arabic Bible Exegesis," *Journal of Semitic Studies* 2010.

אלקין, זאב, ומנחם בן-ששון. "אברהם פירקוביץ' וגניזת קהיר: בעקבות עיון בארכיונו האישי." פעמים:
רבעון לחקר קהילות ישראל במזרח 90, עמ' 51-95.
*יש להתמקד על עמ' 51-68.

דרורי, רנה. ראשית המגעים של הספרות היהודית עם הספרות הערבית במאה העשירית. תל-אביב:
הקיבוץ המאוחד, 1988, עמ' 95-103.

Stroumsa, Sarah. "Saadya and Jewish Kalam." *The Cambridge Companion to Medieval Jewish Philosophy*, 2003, 121-46.

סקליר, דוד. שאלות במקרא: חיבורים קדומים בערבית-יהודית

חובה: Sarah, Stroumsa, "The Impact of Early Syriac Tradition on Jewish Bible Exegesis." *Aram* 3 (1991): 83-96.

רשות: Yonatan, Moss, "Man Eats Lion Eats Fish" and "Christianity Syriac, Gaon Saadia: the Resurrection of the Dead." *Jewish Quarterly Review* 106, no. 4 (2016): 494-520.

חגי בן-שמאי, "ישועה בן יהודה: לדמותו של חכם קראי ירושלמי בן המאה הי"א," פעמים 32.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 40 %
הגשת עבודה 60 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: